

מסורת הש"ס

א) וסוטה ל: נדה יא: ז) ב"ק ק"ט. ט"ז. א) לשל מל: מד: מ"ק יג. בטרות לה: ב"ק ה: ד) לקמן נד: וס"ג. ט) מוס' פ"ג ה"א: ב) כמ"י למה לכתב ה"א ואלהו וסוגין ע"י מהר"ם על תוס' ד"ה ותני, ו) ב"ק טו. וזת, ח) כמ"י איתא רבנא, ט) נ"ל מטמא רש"י ועי' פנ"י שמשב הגירסא, י) שמות כה: יא) לפנעיו כגמלא הגירסא לאחוקי, יב) ונחמס כט: יג) יג) נדפריד כפמתימן, יד) תיבת לא טוקפ ע"פ מהרש"ל ועי' ר"ש העשניאל, טו) חוקת ס"י קד"ל, טז) וסומאל ס"ה, יז) ונ"י תוס' ממואל נח: ד"ה ואלה דלמרי וע דפוספספה דניטין פ"ג ה"יב תנא כמו דליתא כ"ק, יח) ונ"ע תוס' טהדרינן לג: ד"ה שעירינן, יט) לקמן נד: ז) ונפסחי כו: כא) נל מלל מזה כלל נכל מסכת ונחמס,

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה שלל וס' אפי' כנענ ובאגע כזו ע"ן:

מוסף רש"י

שיד לעמוד קודם

לברגא. לפסוק נלך ככף גולגלתא דיתמי, ולמוצי. מון השעה הגיעה והתומס, ורקדורא, ולקצרת התא או היתומס, מובנינן. נכסי דתמי כלא אכורא. שול שוה וממן לזכ' (תחבות) המטמא. טהרות של חזיר, והמדמע. תרומה בחולין של חזיר, דחול לה, דמדינא ליה לטוריט לכהנס דכני תרומה, דהיינו כול, דלל חזי אלל לכהנס, דהמנסך. י) של חזירי לעצרת כוכבים (וחזירי טז). שווג. דל דע הסיא תרומה ולי של שוה נאכס דניטין ז, או כסורי יין של הו' (שס). פטור. מללסל, חזיר דמוק שווג חזיר, כדקתא לן (ב"ק כו). אלס מועד לעולל בין ער בין יון בין שוג בין מוד, הלא חזק שאינו ניכר הו' ולי שמה חזק (שס). במזיד חזירי לשל דקנסוה דנך, ומסו דקס ליה דכרסה מיניה לא מיסתר וטע"ג חזירי מיהא משוס ערומ כוכבים, אפילו לא התרו בו דל מיקטל קייל חזירי מיתוס שוגין פטורין מללסל, הלא חזיר אפילו התרו ביה, כדאוקמנא טעמא משעו דלכניה על מנת לאסורי מחייב לטומא, ומתחייב כנפשו מ' היו עד שעת ניטור (שס).

ע"כ שיד לעמוד קודם

דאסורי לגרוס טומאה לחולין ישראל. משוס תקנת תרומה (פסוה ג). בראשונה היו אומרים המטמא. טהרותיו של חזיר, והמנסך. י"ו ע"ה חזירי לג"ל, דלע"ג דקמה מנח ולין חזיקו ניכר משלס (ב"ק ק"ט). חזק שאינו ניכר. ד"ה בעיניו הו' (וחז' יב). שחי טהרותיו מנחת לפני ולין חזק וניכר כסן (בכורות כה). הכהנים שפגלו במדקש מזידיים חייבים. לשלס לבעילס העושה כקין (מוחזק טס). דמיה מלאכה כזו חטאת. שקל כנגדן משקולת, ופרה וכל מעשה נפלקין מלללסה (ב"ק צח. ובעיני טו טו).

היינו מדמע. שמערב זהיתר דבר האסורו וכיון דשמעינן דקנסוהו רבנן ה"ה דילפי' מיניה למנסך ולא אנטרין למתניה אכל השתא למנסך ממש אינטרין למתני' דלל תימא קס ליה דכרסה מיניה ופטור: [קנסא הויל]. מטמא ומדמע דהיזק שאינו ניכר לא שמה היזק: **וקנסא מקנסא** לא ילפינן, דהלל לאו דינא הו' והיכא דקנוס קנוס והיכא דלל קנוס לא קנוס ולהכי אנטרין מנסך: **ולמאן דילין קנסא מקנסא**. היינו רב דלמר מנסך ממש דלילו מערב לא אנטרין דילפינן ממדמע אע"ג דקנסא הו': **כל הני דמתני'** למה לי ליתני חדא ויילפא **אידך מיניה: משוס דקא מפסיד לה לגמרי**. דלל חזיא חו' לאכילה: **דאסור לגרוס טומאה**. מפני פרוש'ס שאולכין חוליהן כטירה ומשוס דעצד איסורא קנסוהו: **מדמע**. לא מפסיד לגמרי דהלל חזי לכהנס וחזני מיניה כול: **משוס דשית**. דעצד ובמילתא דשכיח עצדי רבנן תקנתא כי הכי דלל נעצדי: **כר' ירמיה**.

דמדאגבה קנייה: **למה לי**. כיון דתנן מנסך כתרתי דרישא כ"ש מדמע^ט דליכא למימר דקס ליה דכרסה מיניה: **מנסך**. מפסיד לגמרי שאסורו כהנה אכל מטמא אע"ג דמפסיד ליה לגמרי לענין שהוא עצמו אינו יכול לאכול אכל חזי הו' עדין להסקה או למאכל כהמה דלפי' מטמא תרומה חזי להסקה או לכהמת כהן: מטמא איכא הפסד מרובה דלל חזיא חו' לאכילה: **שמה היזק**. ובהיזק לא חילקא תורה כשהו' כל זכדי אדם עצמו בין שוג למזיד כדלמרינן כהחולל (ב"ק דף פה): **פלע תחת פלע'** לחייב על השוג כמזיד: **היזק שאינו ניכר**. כגון הני דמתניתין שלל נשתנו מכמות שהיו: **כדי שידועו**. שטימא או דימע דאי מחייבת ליה לא אחי מודע להו לבעילס ואכלי איסורא: **י' לעווריה קא מונין**. דאי לא להקניטו כל ולהדרינו למה לי דעצד: **הכהנים שפגלו**. קרננות ששמוס וזרקוס לאכול מהס חוץ לזמנ'ס^ט ולא הורלו לבעילס: **מוזיין**. שידעו שפסוליס בכך: **חייבין**. לשלס דמיהס לבעילס שהי' זריכין להציא אחרים ולי נמי דזה היל קשה בעיניו שלל הקריב קרבו שהרי להציא דורון היה במקש: **מפני סקון העולם**. קס"ד דה"ק חייבין מפני תקון העולם שלא ירגילו בכך: **שוגגין פטורין מפני סיקון העולם מיבעיא ליה**. דהלל חייבין דמוזיד דינא דלורייתא הו' ותיקון העולם אפטורין הו' דשייך למיתני **כדי שידועו: הא שוגגין פטורין**. י' דמתני' לא תני שוגגין פטורין כהדיא כרישא ולי נמי תני תיקון העולם י' לא ארישא קאי: **מי חטאת**. דפרה אדומה וכן פרה עצמה נפסקין מלללכה דכתיב (במדבר יט) אשר לא עלה עליה עול וצמי חטאת כתיב למשמרת למי נדה נדה ומניא כספרי'ס) מה ת"ל שיכול אין לי שתהא מלללכה פוסלת אלל כפרה ומנין אף כמים ת"ל למשמרת למי נדה כלומר שיהיו משומרות לכך ולא לדבר אחר: **פטור מדיני אדם**. לשלס: **וחייב בדיני שמים**. פורענות לשלס לרשעים. שנתכיון להפסיד את ישראל: **לרצקה**. למקוס אסיפת הכהמות וקישורן כמו כעגלי מרצק (מלכ' ג יט): **כדי שפינק**. את אמה: **ופדוע**. כתבולא עס השאר דתשולמוין ליכא אעמשה ידיו דלמר לטובה הכנסמיה שתינק ופסולה לא הו' אלל מחמת מחשבתו שנתכיון אף שחדוש וגרמא כניקין פטור דלמחשבה לא מחייבין ליה דפסולה מחמת מחשבה הו' כדלמר (פסחים כו): **עוצד דומיא דעצד דינחא ליה**:

שקל

לרבותא דלע"ג דלל מינכר מחייב כדיני שמים^ב וגראה דהאי דתסא פטורין. י' דמתני' לא תני שוגגין פטורין כהדיא כרישא ולי נמי תני תיקון העולם י' לא ארישא קאי: **מי חטאת**. דפרה אדומה וכן פרה עצמה נפסקין מלללכה דכתיב (במדבר יט) אשר לא עלה עליה עול וצמי חטאת כתיב למשמרת למי נדה נדה ומניא כספרי'ס) מה ת"ל שיכול אין לי שתהא מלללכה פוסלת אלל כפרה ומנין אף כמים ת"ל למשמרת למי נדה כלומר שיהיו משומרות לכך ולא לדבר אחר: **פטור מדיני אדם**. לשלס: **וחייב בדיני שמים**. פורענות לשלס לרשעים. שנתכיון להפסיד את ישראל: **לרצקה**. למקוס אסיפת הכהמות וקישורן כמו כעגלי מרצק (מלכ' ג יט): **כדי שפינק**. את אמה: **ופדוע**. כתבולא עס השאר דתשולמוין ליכא אעמשה ידיו דלמר לטובה הכנסמיה שתינק ופסולה לא הו' אלל מחמת מחשבתו שנתכיון אף שחדוש וגרמא כניקין פטור דלמחשבה לא מחייבין ליה דפסולה מחמת מחשבה הו' כדלמר (פסחים כו): **עוצד דומיא דעצד דינחא ליה**:

שקל

לרבותא דלע"ג דלל מינכר מחייב כדיני שמים^ב וגראה דהאי דתסא

הניזקין פרק חמישי גיטין

ג.ג.

מהדר חייב א"נ קסבר^א דלפסח לנסך כלל הגזבה ולא דמי לעקירה והנחה דשבת א"נ אפשר דרבי ירמיה^ב פליג דלרבי אבין^ג וכן משמע דלמר כמרובה (ב"ק דף ע: ט'^ד) דלמר ליה זרוק גניבותך לחזרי ותקני לי גניבותך ופריך מדמתי לאזיר חלרו קנה ומתחייב כנפשו לא הו'

עד דנייחי ומשני כזומר לא תקני לי גניבותיך עד שמתנו והיינו דלל כרבי אבין דלרבי אבין לא כריך לאוקומי הכי דעקירה לזרך הנחה היא^ה וכן משמע כהגולל כתרל (סס דף קיז). דקלמר כרשונה היו אומרים העממא והמדמע חזרו לומר אף המנסך ומפרש מעיקרא כסור כרבי אבין ולכסוף כרבי ירמיה ועוד י"ל דטעמא דשמואל אף ע"ג דהגבה לא כיון דניסוך הו' אפי' הכי פטור^ו לזכור דלשעת ניסוך לא מחייב דקיס ליה דכרסה מיניה אשעת הגזבה נמי מיפטר דלמר לו הרי שלך לפניך כמו^ז תרומה ונטמאת דכמו דלס נסכו אחר זומר לו הרי שלך לפניך הכי נמי כי ניסך ליה איהו אלא ע"ג דמנסך לא כיון כידים כיון דקיס ליה דכרסה מיניה^ח ורב סבר כיון דכשעת הגזבה^ט לא שייך למימר דקיס ליה דכרסה מיניה יש לחייב מחמת הגזבה אכל מה שיעשה כידים אחרי כן אע"ג דההיא שעתא קיס ליה דכרסה מיניה: **משום דקא מפסיד ליה לגמרי**. הך קושיא כר' יוחנן דללמר

היזק שאינו ניכר אינו היזק דללחוקיה הו' ליה לאכרוכיה לפטורא:

בראשונה היו אומרים המטמא והמנסך. כהגולל

כתרל (סס קיז) כמובהא אפכא וזו אחת ממוגיית הפכות'ס):

שלא יאא כל אחד ואחד ב'ו. הקשה כר' אלפריה הא

דמתן כפרק עד כהנ' (בבביות דף כח): דן את הדין טימא את הטהור מה שעשה עשו וישלם מצינו ואמאי והא שוגג הו' וימאן דמוקין לה כר"מ דדלין דינא דגרמי ניחא דלקמן קניס ר"מ שוגג אטו מזיד אכל למאן דמוקין קרבנן (ג) וצגנע כהן שרן קשה לר' יוחנן אמאי חייב^א ומינה לחוקיה^ב אפי' שפיר דלל שייך למיפטריה כדי שידועו^ג ומיך דהתס פשע דמה היה לו לטמאזה כדי להחזיק דכריו והיו כמו מזיד דהלא וא"מ כטייהר את הטמא שעירצו עס פירותיו לפטור לחוקיה כדי שידועו ויש לומר דלין רגילות שיחזור מהורלמו^ד אלל ע"י אחרים הלכך לא חיישינן^ה: **ולתני עזה מפני תיקון העולם**. כרוצ ספרים גרסינן כמתניתין^ו הכהנים שפיגלו כמקדש שוגגין פטורין מוזיין חייבין ופריך משוס דמשמע ליה דמפני תיקון העולם דקמני כצרייתא קאי אמריס המטמא והמנסך חזרו לומר אף המדמע כשוגג פטור מוזיד חזיר מפני תיקון העולם שפגלו כמקדש שוגגין פטורין מוזיין חייבין מפני תקון העולם וקשה דמרישא דהמטמא והמדמע והמנסך דקיימי כהו' הו' ליה למיפרכ לכך נראה דלל גרסינן כמתני' שוגגין פטורין וכצרייתא דהכל לאו היינו דמוספתא דהתס שהצאתי^ז ומשני^ח תיקון העולם אדיוקא קאי וכה"ג משני לקמן (דף נה): אחטאת גזולה שלל נודעה לרבים: **העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת**. מעוצד דומיא דעצד דרשנין^ט דעלה עליה זכר פסולה אע"ג דמלמלא כיון דינחא להו לבעילס^י וה"ה לכי עביד כחזירי כידים^{יא} ויחלא חזי לאומו שעושה דמיתרבי נמי מעוצד מ"מ: **כדיני אדם נמי ל"חייב**. וא"מ והרי זורס חזון פרמו של כחזירי^{יב} דפטור כדלמר כפ"צ דכוכיס^{יג} (כה): וכהגולל קמא (ב"ק כח).

משוס היזק גדול הוא מגרמא דניקין דאפילו מאן דאמר (ב"ק נה) גרמא בניקין פטור הכא מחייב מפני שעושה מעשה בידים אבל בגרמא ליאט מעשה בידים וכל דמי דמתני' מטמא ומדמע ומנסך ומפגל אית בהו מעשה כמו שאין כן בגרמא פריך, והא פטור ומה לא קנסו בנו אחריו מאי ערמא חזרו שאינו ניכר לא שמיא היזק מלאכה משמע דוקא מלאכה דלל מינכר חזיקא ומשני דנקט מלללכה שזורים לאו לגבי מוצח קיימי לא עביד ליה אלל כהיזק שאינו ניכר: **הא**

שמי היזק גדול הוא מגרמא דניקין דאפילו מאן דאמר (ב"ק נה) גרמא בניקין פטור הכא מחייב מפני שעושה מעשה בידים אבל בגרמא ליאט מעשה בידים וכל דמי דמתני' מטמא ומדמע ומנסך ומפגל אית בהו מעשה כמו שאין כן בגרמא פריך, והא פטור ומה לא קנסו בנו אחריו מאי ערמא חזרו שאינו ניכר לא שמיא היזק מלאכה משמע דוקא מלאכה דלל מינכר חזיקא ומשני דנקט מלללכה שזורים לאו לגבי מוצח קיימי לא עביד ליה אלל כהיזק שאינו ניכר: **הא**

שמי היזק גדול הוא מגרמא דניקין דאפילו מאן דאמר (ב"ק נה) גרמא בניקין פטור הכא מחייב מפני שעושה מעשה בידים אבל בגרמא ליאט מעשה בידים וכל דמי דמתני' מטמא ומדמע ומנסך ומפגל אית בהו מעשה כמו שאין כן בגרמא פריך, והא פטור ומה לא קנסו בנו אחריו מאי ערמא חזרו שאינו ניכר לא שמיא היזק מלאכה משמע דוקא מלאכה דלל מינכר חזיקא ומשני דנקט מלללכה שזורים לאו לגבי מוצח קיימי לא עביד ליה אלל כהיזק שאינו ניכר: **הא**

עין משפט נר מצוה

נר א מיי פטין מל' טומאת אוכלין הלכה ט:

נה ב מיי פין מהלכות חובל ומזיק הלכה א ג טו"ע ח"מ סימן שפה ספי"א א ונכרי אלפס ב"ק פ"א דף ג ע"ב ובהר"ש שס סימן א:

נו ג מיי שס הלכה ד ונ"ע כהשגות ונמנמי:

נד ד מיי שס הלכה ו וע"ש בב"מ:

מוסף תוספות

א. תוס' ה"א"ש. כחז. קסברי. ומלג"ל. ב. גמי סבר דאי אפשר לניטור בלא הגבהא (ומיור). מוס' כמותו לא. ד"ה שעקריה. ג. וליה ליה ההגבהה צורך ניטור. מוס' שס. ד. גבי גבב וכמר בשבת דפטור כגון. מוס' שס. ה. וכוין שהקנין בא בין מסירה להתנהא אית לן למימר קיס ליה בדבריה מיניה וכו' ר' יוימה דאמר בהנוקין וכו' לית ליה הגבהה צורך ניטור הוא הדין דלית ליה עקירה צורך הנחה. מוס' ב"ק שס. ו. והדיקן שאינו ניכר הוא. יעצ"ל. ד. גול. מוס' ה"א"ש. ו. והור"ל כאליל אתר האיסור ממילא. ולא דמי לגונב חלב ואכלו דליתיה לקמן, הלכך מייחייב אשעת גניבה. מוס' ה"א"ש. ט. התחיל החזיר. [ואן]. מוס' ה"א"ש. י. [ו]פטור. מוס' סנהדרין לג: ד"ה שעירינן. יא. לא ידאן אלא כמטמא בידים רחמנא [הכא] המטמא וכו' בשוגג פטור והא נמי בשוגג הוא. מוס' שס. יב. דאמר [הכא] אחד שוגג פטור מוזיד חייב ומה טעם אמרו בשוגג פטור כדי שידועו. מוס' סנהדרין לג: ד"ה שעירינן. יג. דהא דיעבי' בעילס. מוס' ה"א"ש. יד. ע"י עצמו. מוס' ה"א"ש. טו. הלכך פריך שפיר טפי מהך. מוס' ה"א"ש. טז. תוס' ה"א"ש כחז. ואפ"י משני שפיר דמפני. יז. ואית העושה דמלאכה בפרת חטאת דאמרינן דחייב בדיני שמים אמאי מפסלא הא ודאי לא ניחא להו לבעילס. מוס' י"ב ד"ה קא. יח. (ד)לא בעינן כחזירי. מוס' י"ב ד"ה רשבי. יט. דמינכר. מוס' ב"ק זח. ד"ה א"ר. מאי קא פריך, והא פטור דהכא היינו משום דכולהו פרות לאו לפרה אדומה קיימי. מוס' ה"א"ש.

פסקי ר"ד

נפסל בכך חייבין ואם היו שוגגין פטורים מלשלם הקריב לבעלים אמר חזקיהו דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד חייב מ"ט היזק שאינו ניכר שמה היזק וקפ"ל (ב"ק כו). אדם שחטאת או דמע דאי מחייבין ליה לא מודע ליה ואכילי איסורא. י' יוחנן דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד פטור היזק שאינו ניכר לא שמיא היזק מלאכה משמע דוקא מלאכה דלל מינכר חזיקא ומשני דנקט מלללכה שזורים לאו לגבי מוצח קיימי לא עביד ליה אלל כהיזק שאינו ניכר: **הא**

שמי היזק גדול הוא מגרמא דניקין דאפילו מאן דאמר (ב"ק נה) גרמא בניקין פטור הכא מחייב מפני שעושה מעשה בידים אבל בגרמא ליאט מעשה בידים וכל דמי דמתני' מטמא ומדמע ומנסך ומפגל אית בהו מעשה כמו שאין כן בגרמא פריך, והא פטור ומה לא קנסו בנו אחריו מאי ערמא חזרו שאינו ניכר לא שמיא היזק מלאכה משמע דוקא מלאכה דלל מינכר חזיקא ומשני דנקט מלללכה שזורים לאו לגבי מוצח קיימי לא עביד ליה אלל כהיזק שאינו ניכר: **הא**

שמי היזק גדול הוא מגרמא דניקין דאפילו מאן דאמר (ב"ק נה) גרמא בניקין פטור הכא מחייב מפני שעושה מעשה בידים אבל בגרמא ליאט מעשה בידים וכל דמי דמתני' מטמא ומדמע ומנסך ומפגל אית בהו מעשה כמו שאין כן בגרמא פריך, והא פטור ומה לא קנסו בנו אחריו מאי ערמא חזרו שאינו ניכר לא שמיא היזק מלאכה משמע דוקא מלאכה דלל מינכר חזיקא ומשני דנקט מלללכה שזורים לאו לגבי מוצח קיימי לא עביד ליה אלל כהיזק שאינו ניכר: **הא**

^[א] נראה דר"ל שהרי אפי' ל"מ דס"ל לקמן דקנסו שוגג אפי' מוד מ"מ כגמרם ס"ל כדשוגג פטור וכמו שכתב רעיו לקמן ע"כ.